

תמלול מעט תובנות עד כאן – למה עכשיו?

שקף מס' 1 – מעט תובנות מצטברות

בסרטון הפעם אנחנו רוצים להציג משמעויות לארגון הפיקוד והשליטה בעידן המידע. כמו בכל תהליך המעבר בין העידנים, גם כאן איננו צועדים על קרקע בתולה, אבל השינוי המתבקש נוגע בעצבים רגישים של פוליטיקה פנים ארגונית משחקי כבוד ועוצמה בין זרועות, חיילות ואנשים. ננסה להתעלם מתהליך המעבר - ונתמקד במצב הרצוי בבגרותו של התהליך.

מאחר ועידן המידע הוא מוצר הנשען על טכנולוגיה יצירת אנוש, אפשר לבחור בין פתרונות ולבנות מערכות המנצלות את היכולות הטכנולוגיות למיצוי מיטבי של מטרותינו ודרכי פעולותינו.

למה עכשיו? מה בוער? מאחר וכל חידוש משמעותי – טכנולוגי או תורתי דורש זמן פיתוח, ייצור והטמעה עד שהוא נקלט ומוכן לממש את הגלום בו. מניסיון רב-שנים נראה כי התהליך הזה – במערכות עיקריות, או בקפיצת דרך תורתית אורך בין 10 ל-15 שנים מהצגת רעיון ועד למימוש המבצעי המלא.

ראה – פיתוח טנק המרכבה, ראה קליטת מערכות "צייד" בצבא היבשה.

אנחנו מצויים במקום בו צריך היום לאפיין את הפתרונות הרצויים העתידיים, ולהתחיל להתקדם עם מפת דרכים טכנולוגית ותורתית של ניסוי וטעייה שבמהלכה יופקו תובנות תחילה, לקחים בהמשך, ובסופה תהיה מערכת מותאמת לתקופה ולצרכים המבצעיים.

אפשר גם אחרת – אבל המחיר ארוך הטווח יקר יותר, ואין ביטחון שהתוצאה תהיה טובה יותר. חיסכון במאמץ אינטלקטואלי וכספי בטווח הקצר מסתכם בממון רב בקצה האחרון של התהליך – שיתרחש כך או כך ממילא.

שקף מס' 2 – מעבר בין מצבים

בניתוח שלנו הוספנו את לוחמת המידע לתכולת המלחמה ולכך יש השלכות כבדות. שולי המלחמה התרחבו בממדי הזמן והמרחב – ומאחר ומנוע הנעת העידן היא טכנולוגיה השתנו עד מאד גם אמצעי הלחימה העומדים לרשותנו.

פעולות לחימה רבות – קטלניות ושאינן קטלניות יכולות להינקט כרף עין, זה שונה ברמות הלחימה השונות אבל זה נכון ככלל. במושגים האסטרטגיים והמערכתיים של ביטחון מדינת ישראל – הלחימה בקרב המגע – הקטלנית ניזונה מיכולות טכנולוגיות המגדילות את מרחב הלחימה היעיל – זה שבו אנחנו יכולים להגיע לעליונות ולשליטה בעיקר בעזרת מערכות מידע וחימוש מדויק המופעלות בשילוב עם מערכות תמרון וניידות רב-ממדיות.

ובנוסף – הלחימה שאינה קטלנית, לוחמת מידע, חסרת גבולות וחסרת תלות בגיאוגרפיה או בסיבולת אנושית.

ושתיהן פועלות במקביל. בגלל הטכנולוגיה יש מספר תכונות ייחודיות משמעותיות ששילובן הסינרגטי יוצר את הלחימה בעידן המידע: זמן פעולה ותגובה קצר, טווח פעולה ארוך

זה מחייב הערכות לניהול מלחמה מתמשכת, בעוצמות שונות, במוכנות למעבר בין רמות פעולה והיקף בהרף עין.

זה מחייב בנין כוח הערוך להילחם בתנאי סביבה כאלה – של מרחב גדול ושל זמן קצר, של מעברים מהירים בין מבצעי לחימה ושילוב אמצעי לחימה מגוונים המחייבים התמחות ומקצועיות ברמה גבוהה.

זה מורכב, זה לא פשוט – ולכן הארגון והמבנה, ותהליכי קבלת החלטות וניהול הקרב צריכים ליצור תשתית פשוטה ככל האפשר, ומובנת לכל משתתפי

שרף מס' 3 – מעט תובנות על הכרעה

אחת ההשפעות של העידן החדש הוא המורכבות והשוני בתוצאות המלחמה והיכולת להשיג את מטרותיה. המשמעות היא כי ניתן לדרג מטרות מלחמה – לא עוד כניעה – שנראית כיום כמשימה לא ריאלית – אלא לחימה להנעת תהליך מדיני ברמות שונות, ומכאן הלחימה איננה תמיד במלוא עוצמתה ותנופתה, לעתים היא למידת ההשפעה המספקת להשגת המטרות המדיניות. זה עשוי להיות בכוונה תחילה – ראה את המטרות המדיניות המצריות של מלחמת יום הכיפורים, ראה את המבצעים הצבאיים של ישראל ברצועת עזה בעשור האחרון.

כאשר המטרות המדיניות, מרצון או מאילוץ מוכוונות להסדר איזה שהוא ולא לפתרון ארוך טווח, המלחמות, או המבצעים, עוקבים זה אחר זה – מאחר והבעיה המדינית לא נפתרה, וכל עוד אין חילופי שלטון או אידיאולוגיה בשני הצדדים – המלחמות תמשכנה. מלחמת מאה השנים בין הפלשתינים וישראל היא דוגמה.

המשמעות לתורת הלחימה ולבניין הכוח היא שהצבא צריך להיות מוכן לרציפות מבצעים ומלחמות, כי הצלחת הלחימה הצבאית איננה בהכרח פתרון – היא כלי בידי המדינאים, ובמדינה דמוקרטית הצבא כפוף וממלא אחר ההגדרות וההחלטות של הדרג המדיני.

עידן המידע, בצד יצירת ההזדמנויות לשיתוף והבנה יוצר גם יכולות לחימה נרחבות ומגוונות, מאזן יחסי כוחות צבאי איבד במידה רבה את חשיבותו, במצבי לחימה מסוימים הוא אפילו לא חשוב – ראה "לחימה היברידית" כפי שיש המכנים אותה, ראה את מלחמת לבנון השנייה כדוגמה.

שקף מס' 4 – מעבר בין מלחמה קטלנית ושאינה קטלנית

צריך להתכונן לשתי צורות לחימה – לחימה קטלנית ולחימה שאינה קטלנית. יש ביניהן הבדלים משמעותיים ועדיין הן משולבות ותומכות האחת באחרת.

צבא צריך להיערך ללחימה שאינה קטלנית כפי שהוא נערך ללחימה הקטלנית מבחינת ההתמחות, ההפעלה, והמוכנות להשתלב בלחימה הקטלנית.

מאחר והלחימה שאינה קטלנית איננה ייחודית לצבא ולמטרות צבאיות, והיא מתרחשת בעולם האזרחי כל יום, כל היום, צריך לאפיין היטב את הלחימה הצבאית שאינה קטלנית, להכין את אמצעי הלחימה ואת הכוחות הלוחמים, לפרט את תורת הלחימה העצמאית והמשולבת עם המאמצים הקטלניים

הצבא נערך לסייבר כאילו הוא עומד בפני עצמו – הלחימה שאינה קטלנית היא מגוונות ורחבה הרבה יותר – חייבים ללמוד ולהתמחות בה. סטוקנט באירן הוא מבצע חשוב ונחמד אבל הוא רק מבצע.

ניתן להילחם תוך התעלמות ממנה – אבל הצד השני לא מתעלם – ואת החשבון משלמים בסוף המלחמה. ראה את צה"ל ומבצעי התודעה במבצעים בעזה, האינתיפאדה, מול החיזבאללה וכדומה.

שקף מס' 5 – תנו לצה"ל לנצח

מכאן נובע כי הצבא צריך להיות ערוך להשיג מטרות לחימה המשרתות את מטרות המלחמה המדיניות העשויות להיות מורכבות שונות. זה מחייב בראש ובראשונה עבודת מטה ותאום ציפיות הדוק בין הדרג הצבאי והדרג המדיני, תאום ציפיות, ובניין הכוח למגוון הציפיות המדיני.

לשם כך הצבא צריך להבנות למלחמה כולה – הקטלנית הנמרצת וזו שאינה קטלנית המתמשכת

הצבא צריך להיערך לשלב את הלחימה שאינה קטלנית בלחימה הקטלנית, להגביר את יעילות הלחימה ולמצות אפשרויות מלוות ומשלימות לקרב המגע

אך בראש ובראשונה הצבא צריך להיות ערוך להכריע בכל מלחמה – הכרעה משמעה השגת מטרות המלחמה שנקבעו מראש – לא בהכרח טקסי כניעה וכבוד ומצעדים. רק על בסיס היכולת הזו הלחימה שאינה קטלנית יכולה להוות מכפיל כוח משמעותי

שקף מס' 6 – זירות מבצעים והמפקדה הראשית

לכל זה צריך לבנות מערכות פיקוד ושליטה ומערכות ניהול לחימה מותאמות – תהליכי עבודת המטה שלהן, סרגלי הזמנים בהם הן פועלות, השיתוף והשילוב בין גופים שונים צריך להיות מהיר ויעיל יותר מקצב התפתחות האירועים בשטח – כיום זה לא כך.

כיום נערכות תכניות ונערכים מבצעים על בסיס התכנית תוך התאמות נדרשות, בלחימה דינמית, אינטנסיבית – בה יחסי העוצמה אינם יחסי הכוחות אלא יחסי ההשפעה, בה הרב-ממדיות היא מכפיל הכוח צריך מפקדות ותהליכי עבודת מטה וקבלת החלטות דינמיים ומהירים הרבה יותר.

עידן המידע מאפשר זאת מבחינת ניהול המידע – התהליכים האנושיים, הבירוקרטיים, הכשרת המפקדים וקציני המטה הם המפתח ליעילות המערכת כמערכת כוללת, אחודה

בעתות רגיעה הצבא ערוך לבניין הכוח, לביטחון שוטף ולהתעצמות, בעתות מלחמה קטלנית הצבא ממוקד משימה – השגת מטרות המלחמה.

ליד כל אלה הצבא צריך גם לפעול במלחמה שאינה קטלנית טרום הלחימה הקטלנית ואחריה – נדרש ארגון מתאים, נדרשת תורת לחימה

שקף מס' 7 – מעבר משגרה ללחימה קטלנית

המעבר ממצב שגרה למצב מלחמה עשוי להיות מהיר – עניין של שעות לכל היותר. גייסות לא צריכים לחצות גבולות כדי לפגוע במרכזי עצמה ובאוקולוסיית האויב.

המערכים פרוסים ומוכנים, התראה היא תוצר של מודיעין מקבלי החלטות, לא של תנועת כוחות ופריסה בשטח - ואין כל ביטחון שאכן מודיעין כזה יהיה או ייקלט או יובן.

כדי לעבור במהירות ממצב למצב המפקדות, המערכות והכוחות צריכים להיות מוכנים מראש.

יש ארבעה זירות מבצעים – אוויר ים יבשה ומידע הן צריכות מפקד ומפקדה אחודה, הן מפקדות על מאמצי לחימה רבים ומגוונים באמצעות צוותי קרב ברמות שונות הן כפופות למפקדה הראשית – זה קיים בזרוע האוויר וזרוע הים זה לא קיים ביבשה והמידע.

המצב בו המטה כללי הוא גם מפקד כוחות היבשה גם מפקד הסייבר וגם המטה כללי אינו יוצר את ההתמחויות הייחודיות לכל זירה ומקשה על ניהול המבצעים. ראה קשיי המטה הכללי והפיקודים המרחביים במלחמת יום הכיפורים, במלחמת לבנון השנייה. עידן המידע הוא משהו אחר ממה שאנחנו מכירים, צריך לחשוב עליו היום – כשעצמתו תורגש בשדה הקרב זה יהיה מאוחר מדי להתעורר – ואין לנו כל מידע מתי זה יקרה, ובחלקו זה קורה כבר כיום.